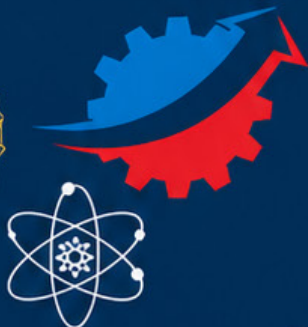

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
SENTYABR / 9-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ФИЛИАЛ В Г. ТАШКЕНТЕ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, sentyabr.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ASOSIY VOSITALARNING DASTLABKI QIYMATINI SHAKLLANTIRISHNING XALQARO STANDARTLAR ASOSIDAGI METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	9
Nematova Dilnoza Azamatovna	
TIJORAT BANKLARIDA MIJOZGA YO'NALTIRILGAN BIZNES-JARAYONLARINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING HOZIRGI HOLATI.....	15
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ГОСТИНИЧНЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ НА ОСНОВЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	23
Нигматова Сугдиена Жалолиддин кизи	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING MEKANIZMLARIDAN FOYDALANISH.....	29
Bazarova Mamlakat Supiyevna	
XORIJIY ILMIY STAJIROVKALARNI TASHKIL ETISH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISHNING TIZIMLI TAHLILI VA KONSEPTUAL MODEL.....	33
Tojiyev S.A., Mashg'ulotov J.A., Usmonov U.M.	
HUDUDLAR IQTISODIYOTIDAGI NOMUTANOSIBLIK LARNI BARTARAF ETISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	44
Toshov Mirzabek Hakimovich	
O'ZBEKISTONDA YENGIL SANOAT KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	50
O'rinova Umida Qodirjonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA ULTRABINAFSHA C NURLANISH TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI: ZAMONAVIY HOLATI, SAMARADORLIGI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	54
Ibroximov Sanjarbek, Nematov Nurillo, Xakimov Dilmurod	
TEXNOGEN CHIQINDILAR ASOSIDA MNA-1 VA MNA-2 FAOL KIMYOVIY QO'SHIMCHALARINI SINTEZ QILISH VA SEMENT XAMIRINING REOLOGIK KO'RSATKICHLARINI BOSHQARISH.....	64
Muhamedov Nodir Abdug'aniyevich	
IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATOR ASOSIDAGI SHAMOL ENERGETIKA TIZIMINI MATEMATIK MODELASHTIRISH VA VEKTORLI BOSHQARISHNI TADQIQ ETISH.....	69
To'ychiyev Furqat, Rashidov Nuralibek, Abduxalilov Abdumannop	
СЕЙСМОСТОЙКОСТЬ МАЛОЭТАЖНОГО ЗДАНИЯ С ПУЛТРУЗИОННЫМ СТЕКЛОПЛАСТИКОВЫМ КАРКАСОМ И ДЕФОРМАЦИОННО-РАЗВЯЗНЫМИ 3D-ПЕЧАТНЫМИ СТЕНАМИ.....	80
Акбаров Дильшод, Акрамов Хуснитдин	
LEGIRLANGAN SILIKAT SHISHADA ZEEBEK EFFEKTIGA MNO_2 TA'SIRI	90
Soliyev Muxammadyor, Tursunova Rushana	
TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI PROGNOZLASH.....	99
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORAT SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISH TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	107
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
UNIVERSITET INSON KAPITALINI SHAKLLANTIRISH EKOTIZIMI SIFATIDA: DUNYO VA O'ZBEKISTONDA TA'LIM SIYOSATINING EVOLYUTSIYASI	114
Sabirov Alisher, Oqmullayev Ravshanjon	
PUTUR YETKAZMASDAN TEKSHIRISH LABORATORIYALARINI AKKREDITATSIYALASHDA STANDARTLASHTIRISH TALABLARINING AHAMIYATI.....	122
Axmedov G'ayratjon Maxmudjonovich	

QURILISH SANOATI KORXONALARIDA KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI	129
G'iyosov Ilxom Karimovich KORXONALARDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH: G'OYALARNI TIJORIYLASHTIRISHNING SAMARALI MEXANIZMLARI	137
Baymuradov Shoxrux, Dilmurodov Komiljon DAVLAT BUDJETI BARQARORLIGI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR KLASSIFIKATSIYASI	142
Gadoyeva Nilufar Erkinovna KORXONALARDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA INNOVATION MARKETING TEKNOLOGIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH	148
Ikramova Nasiba Axmadovna TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING MAMLUKAT IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIRI.....	153
Mizamova Umida Jamoliddin qizi ERKIN IQTISODIY ZONALARNING ASOSIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARINI PROGNOZLASH VA PROGNOZ NATIJALARINI BAHOLASH (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	158
Ibragimov Aziz Turayevich TAQSIMLANGAN IOT TIZIMLARIDA KECIKISHGA SEZGIR VAZIFALARNI CHEKKA HISOBLASH (MEC) TUGUNLARIGA OPTIMAL YO'NALTIRISH USULLARI	164
Xolmatov Numonjon Meliboyevich ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ КАЧЕСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ИНФОРМАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ НСФО	171
Джамбакиева Гулнора Сайфутдиновна RESEARCHING METHODS FOR THE AUTOMATIC DETECTION OF OFFENSIVE LANGUAGE BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	181
Fayzullaev Nurbek, Kuchkarov Muslimjon MINTAQAVIY TRANSPORT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	186
Ikromov Elyor Ibodulloyevich TUMANLAR SANOAT SALOHİYATINI INTEGRAL BAHOLASH ASOSIDA KICHIK SANOAT ZONALARINI JOYLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MODELI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA).....	193
Yusupova Nigina Djurayevna TURIZM SOHASI BARQAROR RIVOJLANISHINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING TASHKILIY-IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	199
O'sarov Abdulla Davronqulovich TASHQI SAVDO JARAYONLARINI BOSHQARISHDA "INTEGRATSIYALASHGAN TARIF" INTERAKTIV XIZMATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	207
Muzaffarov Azimjon Ashraf o'g'li "NAVOIY KMK" AJDA INNOVATION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING TASHKILIY- IQTISODIY KOMPONENTLARI.....	212
Kurbanova Mehriniso, Masharipov Ma'sud HUDUDIIY ENERGETIKA TA'MINOTI TIZIMIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING NEYRO- RAVSHAN EKONOMETRIK MODELARI: QASHQADARYO VILOYATI ELEKTR ENERGETIKA TIZIMIDAN DALILLAR.....	219
Jo'rayev Farrux Do'stmirzayevich BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA MOLIVAVIY AXBOROT VA BUXGALTERIYA HISOB MEXANIZMLARI	224
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna AUTORSING XIZMATLARI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	232
Mirxonov Mirfoziljon Olimjon o'g'li	

MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLAR TUSHUNCHASI VA ULARNING TASNIFI	237
Erdonova Maxfuza Mardonovna	
KO'P QAVATLI BINOLARDA LIFT SHAXTASI KONSTRUKSIYASINING SEYSMIK VA DINAMIK YUKLARGA BIRGALIKDAGI TA'SIRINI TAHLIL QILISH	242
Boymirzayev Azizbek Asqarali o'g'li	
ULTRATOVUSH DIAGNOSTIKA ROBOTI UCHUN AVTOMATIK GEL SIQISH TIZIMINI KONSTRUKTIV-TEKNOLOGIK LOYIHALASH VA VIRTUAL TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI BAHOLASH	249
Nodirbek Ruziyev, Zafar Botirovich Jurayev	
SANOAT AVTOMATLASHTIRISH TIZIMLARINING ZAMONAVIY RIVOJLANISH YO'NALISHLARI VA ULARNING TAHLILI	255
Sayilxonov Xudoyor Narzullo o'g'li	
SUV RESURSLARI CHEKLANGAN SHAROITDA HUDUDIY IXTISOSLASHUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA).....	263
Sodiqova Nigora Turayevna	
CREDIT PORTFOLIO IN COMMERCIAL BANKS AS A FACTOR IN IMPROVING ASSET QUALITY AND STABILITY	270
Baymuratova Zina Aqilbekovna	
ВЛИЯНИЕ ОПТИМИЗАЦИИ НАЛОГОВОГО БРЕМЕНИ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКУЮ АКТИВНОСТЬ.....	274
Хакимов Улугбек Абдуллаевич	
KATTA TIL MODELLARI YORDAMIDA DASTURIY TEST SSENARIYLARINI GENERATSIYALASHDA GALLYUTSINATSIYALAR MUAMMOSI VA ULARNI KAMAYTIRISH YONDASHUVLARI.....	280
Matkarimov Bobirjon Erkinboyevich	
INVESTISIYALARNI JALB ETISHDA INVESTISIYA SIYOSATI VA INVESTISIYA MUHITI	286
Sodiqov Maqsudjon Abdolimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI EKSPORT SALOHIYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY YONDASHUVLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI.....	292
Djurayeva Munira Sadilloevna	
QARSHI SHAHRIDA KO'P QAVATLI TURAR-JOY BINOLARINI ISITISHDA IOT TIZIMINI QO'LLASH	298
Raupova O.I.	
ФИНАНСОВЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ АГРОБИЗНЕСА, РЕФОРМА ИНСТИТУТА НЕПЛАТЁЖЕСПОСОБНОСТИ И ГЕОГРАФИЯ СЕЛЬСКОЙ БЕДНОСТИ: УЗБЕКИСТАН, 2015–2025 ГОДЫ.....	303
Адилов Шерзот Шамильевич	
FERMER XO'JALIKLARINING INTENSIV RIVOJLANISHIDA INVESTITSION QARORLARNI QABUL QILISHNING KO'P MEZONLI VA RISKKA MOS MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	312
Rashidov Baxadir Yusupovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNING ZAMONAVIY HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	317
Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li	
BUYUK BRITANIYA STARTAP EKOTIZIMINI BOSHQARISH MODEL VA O'ZBEKISTON UCHUN SABOQLAR	323
Sodiqov Elmurod Shomurod o'g'li	
ДИНАМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ КАРБОНИЗАЦИИ АММОНИЗИРОВАННОГО РАССОЛА ДЛЯ ЗАДАЧ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ	329
Исхакова Фатима Фахритдиновна	
A STUDY ON THE COMPLEMENTARY COOPERATION MODEL AND IMPLEMENTATION GUARANTEES OF E-COMMERCE BETWEEN BEIJING AND TASHKENT UNDER THE THEORY OF COMPARATIVE ADVANTAGE	335
Wang Jiahao	

LANDSAT MA'LUMOTLARI ASOSIDA AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMI SUV MAYDONINING 1990–2025-YILLARDAGI FAZOVIIY-VAQT O'ZGARISHLARINI BAHOLASH.....	343
Aminov Xamza, Madrimov Rajabboy, Xamdullayeva Aziza	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI JADALLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	350
Aminov Sarvar Davlatbayevich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIALASHTIRISH MANBALARI VA KAPITAL TUZILMASINING TRANSFORMATSIYASI (O'ZBEKISTONNING UCHTA AKSIYADORLIK JAMIYATI MISOLIDA 2016–2025- YILLAR PANEL TAHLILI)	355
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH IMKONIYATLARI	363
Afenov Nursultan Nugmatillayevich	
KORXONALARDA MARKETING VA MENEJMENT STRATEGIYALARINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASHNING IQTISODIY USULLARI.....	369
Djurayev Alisher Umarovich	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIVAVIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	376
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARIDA YASHIL KREDITLASHNING INSTITUTSIONAL-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	381
Sharipova Maxliyoxon Baxtiyor qizi	
OZIY-OVQAT SANOATIDA MEHNAT SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRUVCHI INSTITUTSIONAL VA TASHKILII OMILLAR.....	387
Narbayeva Dilnoza Darvishaliyevna	

OZIQ-OVQAT SANOATIDA MEHNAT SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRUVCHI INSTITUTSIONAL VA TASHKILY OMILLAR

Narbayeva Dilnoza Darvishaliyevna

Jizzax politexnika instituti mustaqil tadqiqotchisi

email: dilnoza4405@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9290-7878>

Abstract. The article examines the institutional and organizational factors affecting labor efficiency in food industry enterprises. The study aims to systematize these factors, identify their interrelationships, and propose a management approach that takes into account industry-specific characteristics. The analysis classifies the factors at the macro, meso, and micro levels and substantiates their impact on economic outcomes through employee competencies, motivation, and work behavior. The findings demonstrate the importance of considering such specific features of the food industry as seasonality, continuity of technological processes, sanitary requirements, and quality control when assessing labor efficiency. The proposed model integrates KPIs, incentives, professional development, and digital monitoring into a unified management system.

Keywords: labor efficiency, food industry, labor productivity, institutional environment, organizational mechanism, employee performance, human resource management, KPI, economic incentives.

Annotatsiya. Maqolada oziq-ovqat sanoati korxonalarida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi institutsional va tashkiliy omillar o'rganilgan. Tadqiqotning maqsadi mazkur omillarni tizimlashtirish, ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash hamda tarmoq xususiyatlariga mos boshqaruv yondashuvini taklif etishdan iborat. Tahlil natijasida omillar makro, mezo va mikro darajalarga ajratilib, ularning xodimlar kompetensiyasi, motivatsiyasi va mehnat xulq-atvori orqali iqtisodiy natijalarga ta'siri asoslab berilgan. Oziq-ovqat sanoatiga xos mavsumiylik, texnologik jarayonlarning uzluksizligi, sanitariya talablari va sifat nazoratini mehnat samaradorligini baholashda alohida hisobga olish zarurligi ko'rsatib berilgan. Taklif etilgan model KPI, rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish va raqamli monitoringni yagona boshqaruv tizimida uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mehnat samaradorligi, oziq-ovqat sanoati, mehnat unumdorligi, institutsional muhit, tashkiliy mexanizm, xodimlar faoliyati, inson resurslarini boshqarish, KPI, iqtisodiy rag'batlantirish.

Аннотация. В статье исследованы институциональные и организационные факторы, влияющие на эффективность труда на предприятиях пищевой промышленности. Цель исследования заключается в систематизации данных факторов, выявлении их взаимосвязей и разработке управленческого подхода с учётом отраслевых особенностей. По результатам анализа факторы систематизированы на макро-, мезо- и микроуровнях, а также обосновано их влияние на экономические результаты через компетентность, мотивацию и трудовое поведение работников. Показана необходимость учёта при оценке эффективности труда таких особенностей пищевой промышленности, как сезонность, непрерывность технологических процессов, санитарные требования и контроль качества. Предложенная модель направлена на интеграцию KPI, стимулирования, профессионального развития и цифрового мониторинга в единую систему управления.

Ключевые слова: эффективность труда, пищевая промышленность, производительность труда, институциональная среда, организационный механизм, деятельность работников, управление человеческими ресурсами, KPI, экономическое стимулирование.

KIRISH

Oziq-ovqat sanoati ishlab chiqarish, bandlikni ta'minlash va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi. Tarmoqning rivojlanishi nafaqat ishlab chiqarish hajmining oshishiga, balki mehnat resurslaridan samarali foydalanish, mahsulot sifatini ta'minlash va korxonalar raqobatbardoshligini oshirishga ham bevosita bog'liq. FAO agrifood tizimlarining jahon bandligidagi salmoqli o'rnini qayd etadi [1], ILO esa oziq-ovqat sanoatida kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish va uzluksiz ta'limni ta'minlashga ustuvor ahamiyat qaratadi [2]. O'zbekistonda 2025-yilda 152,1 trln so'mlik oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarilib, mazkur ko'rsatkich 2024-yilga nisbatan 9,7 foizga oshgan [3].

Oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligi ishlab chiqarish hajmi bilan bir qatorda mahsulot sifati, texnologik

intizom va mavjud resurslardan foydalanish samaradorligi bilan ham belgilanadi. Tarmoqqa xos mavsumiylik, tez buziluvchi xomashyo, uzluksiz texnologik jarayonlar, sanitariya talablari va sifat nazorati xodimlar faoliyatini boshqarishga o'ziga xos talablarni yuzaga keltiradi.

Mehnat samaradorligiga mehnat qonunchiligi, mehnat bozori va kasbiy ta'lim kabi institutsional omillar, shuningdek, mehnatni tashkil etish, KPI, rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish va raqamli monitoring kabi korxona ichki tashkiliy mexanizmlari o'zaro bog'liq holda ta'sir ko'rsatadi. Mavjud tadqiqotlarda ushbu yo'nalishlarning alohida jihatlari keng o'rganilgan bo'lib, ularni oziq-ovqat sanoati xususiyatlarini hisobga olgan holda yagona tizimli yondashuv asosida tahlil qilish mazkur yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlarni yanada rivojlantirish imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi oziq-ovqat sanoati korxonalarida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi institutsional va tashkiliy omillarni tizimlashtirish hamda ularning funksional bog'liqligi asosida mehnat samaradorligini boshqarish yondashuvini takomillashtirishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mehnat samaradorligini boshqarishga oid ilmiy qarashlarda institutsional muhit, inson kapitali va korxona ichki boshqaruv mexanizmlariga alohida e'tibor qaratiladi. D. North institutlarni iqtisodiy subyektlar faoliyatini tartibga soluvchi rasmiy va norasmiy qoidalar tizimi sifatida izohlaydi [4]. Ushbu yondashuvga ko'ra, mehnat qonunchiligi, mehnat bozori, kasbiy ta'lim va tarmoq standartlari korxonalarda mehnatni tashkil etishning umumiy shartlarini belgilaydi. G. Becker xodimning bilim va kasbiy tayyorgarligiga yo'naltirilgan xarajatlarni iqtisodiy qaytim beruvchi investitsiya sifatida baholagan [5], J. Barney esa inson resurslari va tashkiliy qobiliyatlarni korxonaning barqaror raqobat ustunligini ta'minlovchi strategik resurslar qatoriga kiritgan [6].

Strategik inson resurslarini boshqarish va High Performance Work Systems (HPWS) konsepsiyalarida xodimlarni tanlash, o'qitish, baholash va rag'batlantirish o'zaro bog'liq boshqaruv vositalari sifatida qaraladi. Appelbaum va hammualliflar ushbu amaliyotlarni yuqori samarali mehnat tizimining tarkibiy qismlari sifatida asoslagan [7]. Fragoso, Chambel va Castanheira esa HPWS bilan individual faoliyat natijalari o'rtasidagi bog'liqlikda xodimning tashkilotga sodiqligi muhim o'rin tutishini aniqlagan [8]. Bu yondashuvlar mehnat natijasi xodimning malakasi bilan birga motivatsiya va korxonadagi boshqaruv sharoitlariga ham bog'liqligini ko'rsatadi.

Mahalliy tadqiqotlarda A. A. Usmonov boshqaruv va mehnat samaradorligini xodim faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar hamda zamonaviy boshqaruv vositalari bilan bog'liq holda tadqiq etgan. Muallif ish haqi, ish tartibi, ichki muhit, kasbiy o'sish, rahbar va jamoa bilan munosabatlar hamda mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatining boshqaruv samaradorligiga ta'sirini empirik baholagan [9]. Boshqa tadqiqotida KPI, BSC, HR-metrikalar, sun'iy intellekt, transformatsion yetakchilik va inson kapitaliga investitsiyalarni boshqaruv samaradorligini oshirish vositalari sifatida ko'rib chiqqan [10]. Mehnat samaradorligiga bag'ishlangan tadqiqotida esa strategik rejalashtirish, motivatsiya, innovatsion texnologiyalar, tashkilot madaniyati va resurslardan foydalanishning mehnat natijalariga ta'sirini yoritgan [11]. Ushbu tadqiqotlar xodim faoliyati samaradorligini korxonaning ichki boshqaruv tizimi bilan bog'liq holda baholash zarurligini asoslaydi.

Oziq-ovqat sanoatiga oid tadqiqotlarda ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish va raqamlashtirish masalalari ham muhim o'rin egallaydi. Costa va hammualliflar Lean Six Sigma amaliyotlarining oziq-ovqat sanoati korxonalari natijalariga ijobiy ta'sirini aniqlagan [12]. Akyazi va hammualliflar Industry 4.0 texnologiyalari tarmoqda yangi raqamli va texnik kompetensiyalarga talabni kuchaytirishini qayd etgan [13]. Romanello va Veglio esa raqamli texnologiyalar ish vazifalari, xodimlarni tanlash va qayta tayyorlash jarayonlariga ta'sir qilishini ko'rsatgan [14]. Bu jihatlar texnologik yangilanishni xodimlarning kasbiy rivojlanishi bilan muvofiqlashtirish zarurligini anglatadi.

Ko'rib chiqilgan tadqiqotlarda institutsional muhit, inson kapitali, motivatsiya, HRM, Lean Management va raqamlashtirishning mehnat samaradorligiga ta'siri turli jihatlardan asoslangan. Biroq oziq-ovqat sanoatida tashqi institutsional shartlar, tarmoq xususiyatlari va korxona ichki tashkiliy mexanizmlarining mehnat samaradorligiga birgalikdagi ta'siri yagona boshqaruv tizimi doirasida yetarlicha ochib berilmagan. Shu jihatdan mehnat qonunchiligi, kasbiy tayyorgarlik va tarmoq talablarini mehnatni tashkil etish, KPI, rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish hamda raqamli monitoring bilan bog'liq holda o'rganish mazkur tadqiqotning ilmiy yo'nalishini belgilaydi.

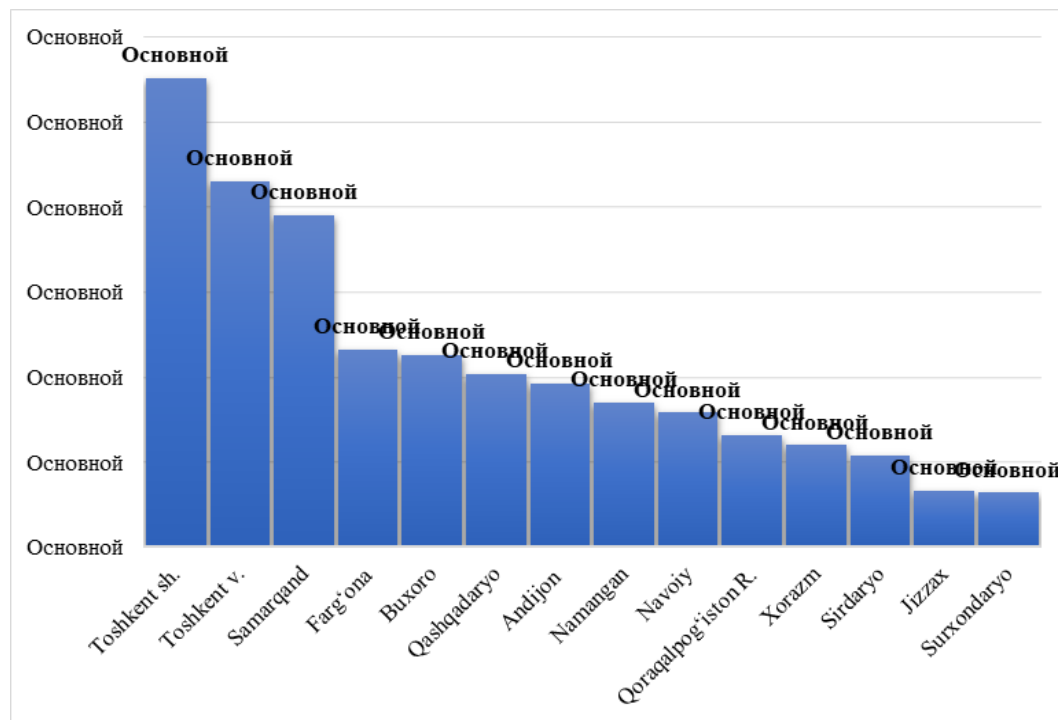
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda oziq-ovqat sanoati korxonalarida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi institutsional va tashkiliy omillarni aniqlash maqsadida tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Ilmiy manbalar hamda rasmiy statistik ma'lumotlar asosida mehnat samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar o'rganilib, ular makro, mezo va mikro darajalar bo'yicha guruhlandi. Shuningdek, mehnatni tashkil etish, rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish, KPI va raqamli monitoringning mehnat samaradorligi bilan bog'liqligi tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligini boshqarish masalasini ishlab chiqarish ko'lamidagi o'zgarishlardan ajratib baholab bo'lmaydi. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda mamlakatda 152,1 trln so'mlik oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarilgan va bu 2024-yilga nisbatan 9,7 foizga ko'pdir. Hududlar o'rtasida esa sezilarli tafovut mavjud. Toshkent shahrida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 27,6 trln so'mni, Toshkent viloyatida 21,5 trln so'mni va Samarqand viloyatida 19,5 trln so'mni tashkil etgan. Jizzax viloyatida mazkur ko'rsatkich 3,3 trln so'mga teng bo'lgan (1-rasm).

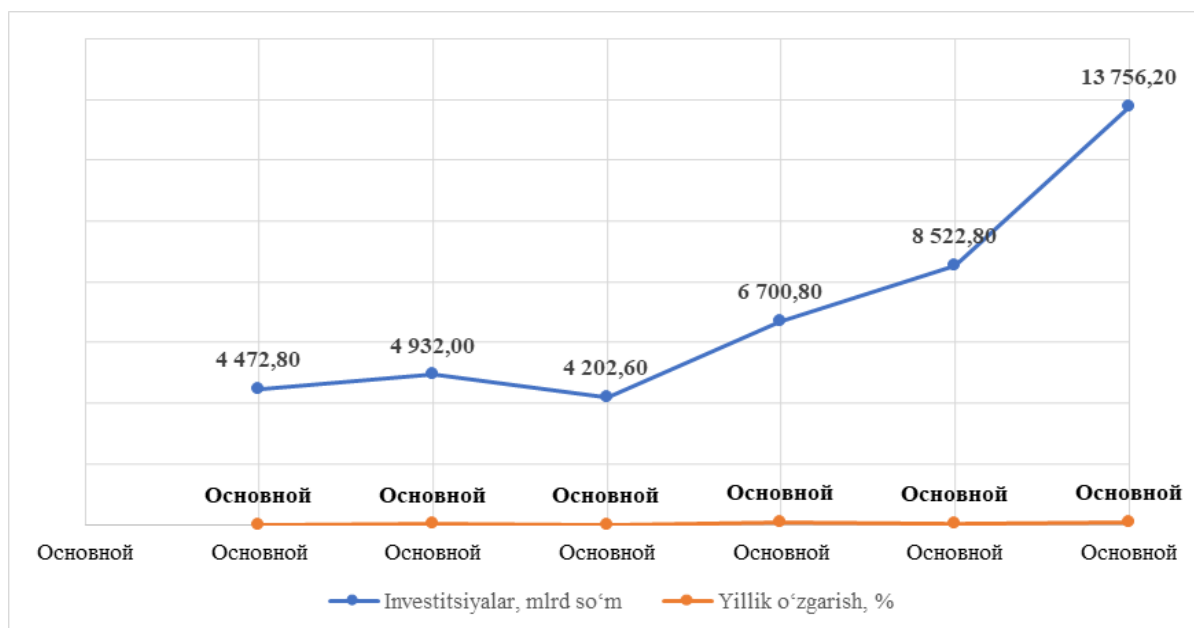

1-rasm. O'zbekiston hududlarida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, 2025-yil

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

1-rasmda keltirilgan ma'lumotlar oziq-ovqat ishlab chiqarishining hududlar bo'yicha bir tekis taqsimlanmaganini ko'rsatadi. Toshkent shahri, Toshkent va Samarqand viloyatlarining o'zida 68,6 trln so'mlik mahsulot ishlab chiqarilgan. Bu respublika umumiy ko'rsatkichining qariyb 45,1 foiziga teng. Jizzax viloyatining ulushi esa qariyb 2,2 foizni tashkil etadi. Mazkur tafovutni xodimlar soni yoki individual mehnat natijasi bilan izohlash yetarli emas. Hududdagi qayta ishlash quvvatlari, xomashyo bazasi, logistika, korxonalar soni, texnologik jihozlanish va investitsiya faolligi ham ishlab chiqarish hajmiga ta'sir qiladi. Shu jihatdan mehnat samaradorligini baholashda mezo darajadagi hududiy va tarmoq sharoitlarini hisobga olish zarur.

Oziq-ovqat sanoatidagi texnologik yangilanishni tavsiflovchi ko'rsatkichlardan biri asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hisoblanadi. SIAT ma'lumotlariga ko'ra, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishga yo'naltirilgan asosiy kapital investitsiyalari 2020-yildagi 4 472,8 mlrd so'mdan 2025-yilda 13 756,2 mlrd so'mga yetgan.

2-rasm. Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishga yo'naltirilgan asosiy kapital investitsiyalari

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

2-rasmdan ko'rish mumkinki, 2020–2025-yillarda investitsiyalar hajmi 3,08 baravarga oshgan. Dinamikada 2022-yilda 14,8 foizlik pasayish kuzatilgan bo'lsa, keyingi uch yilda o'sish qayta tiklangan. 2023-yilda investitsiyalar 59,4 foizga, 2024-yilda 27,2 foizga va 2025-yilda 61,4 foizga ko'paygan. Ayniqsa, 2025-yildagi yuqori o'sish tarmoqning ishlab chiqarish bazasini kengaytirish va texnologik yangilanish uchun investitsiya resurslari ortganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, investitsiya hajmining o'sishi mehnat samaradorligining mutanosib ravishda oshishini anglatmaydi. Yangi texnologik liniya yoki avtomatlashtirilgan uskunaning iqtisodiy qaytimi undan foydalanayotgan xodimning malakasi, texnologik intizomi, ishlab chiqarish jarayonining tashkil etilishi va boshqaruv sifatiga bog'liq. Xodim yangi texnologiya bilan ishlash uchun yetarli tayyorgarlikka ega bo'lmasa, korxonaning texnik imkoniyatlari to'liq ishga tushmaydi. Shu sababli texnologik modernizatsiyani xodimlarni o'qitish, qayta tayyorlash va kasbiy rivojlantirish bilan muvofiqlashtirish zarur. Mazkur xulosa oziq-ovqat sanoatida raqamlashtirish yangi texnik va raqamli kompetensiyalarga bo'lgan talabni kuchaytirishi haqidagi tadqiqot natijalariga ham mos keladi.

O'rganilgan ilmiy yondashuvlar va statistik ma'lumotlarni umumlashtirish asosida oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar makro, mezo va mikro darajalarga ajratildi. Bunda korxona tashqarisidagi institutsional sharoitlardan xodimning bevosita mehnat natijasigacha bo'lgan ta'sir yo'nalishlari hisobga olindi (1-jadval).

1-jadval.

Oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar

Daraja	Asosiy omillar	Ta'sir yo'nalishi
Makro	Mehnat qonunchiligi, bandlik siyosati, kasbiy ta'lim, oziq-ovqat xavfsizligi talablari	Mehnat munosabatlari va xodimlarga qo'yiladigan umumiy talablarni belgilaydi
Mezo	Hududiy mehnat bozori, xomashyo bazasi, infratuzilma, investitsiya va texnologik rivojlanish	Korxonaning mehnat va ishlab chiqarish imkoniyatlariga ta'sir qiladi
Mikro	Mehnatni tashkil etish, rag'batlantirish, rahbarlik, kasbiy rivojlanish, KPI va raqamli monitoring	Xodim kompetensiyasi, motivatsiyasi va mehnat natijalariga ta'sir qiladi

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Makro darajadagi omillar korxonalar faoliyatining institutsional chegaralarini belgilaydi. Mehnat qonunchiligi ish beruvchi va xodim o'rtasidagi munosabatlarni tartibga solsa, kasbiy ta'lim tizimi mehnat bozoriga zarur bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislarni yetkazib berishga xizmat qiladi. Oziq-ovqat xavfsizligi va sifatga qo'yiladigan talablar esa xodimlarning texnologik jarayondagi mas'uliyatiga bevosita talab qo'yadi. Korxona ushbu shartlarni o'zgartira olmaydi, ammo ichki boshqaruv mexanizmlarini ularga moslashtirishi mumkin.

Mezo darajada hududiy mehnat bozori, xomashyo bazasi, logistika va ishlab chiqarish infratuzilmasining holati muhim. Oziq-ovqat sanoatida xomashyoning ishlab chiqarish hududiga yaqinligi, uni saqlash va qayta ishlash imkoniyatlari ish jarayonini tashkil etishga ta'sir qiladi. Hududda malakali texnolog, operator yoki boshqa mutaxassislar yetishmasa, korxona ichki tayyorlash va malaka oshirish tizimiga ko'proq e'tibor qaratishi talab etiladi. Shu jihatdan mezo omillar korxona ichki boshqaruv qarorlarining mazmuniga ta'sir qiluvchi tashqi sharoit sifatida baholanadi.

Mikro darajada mehnat samaradorligi korxonaning boshqaruv qarorlari bilan bevosita bog'lanadi. Vazifalarning aniq taqsimlanishi, ish natijasiga mos rag'batlantirish, rahbar va xodim o'rtasidagi samarali muloqot, kasbiy rivojlanish, KPI va raqamli monitoring xodimning kundalik faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu elementlarni bir-biridan ajratib qo'llash kutilgan natijani pasaytirishi mumkin. Masalan, KPI tizimi joriy etilib, uning natijalari rag'batlantirish bilan bog'lanmasa, baholashning motivatsion ahamiyati kamayadi. Yangi uskuna o'rnatilib, xodimning malakasi oshirilmasa, texnologik yangilanishdan olinadigan iqtisodiy samara cheklanadi.

Oziq-ovqat sanoatining o'ziga xos jihatlari xodim faoliyatini baholash mezonlariga ham ta'sir qiladi. Tez buziluvchi xomashyo, mavsumiylik, texnologik jarayonlarning uzluksizligi, sanitariya talablari va sifat nazorati sharoitida ishlab chiqarilgan mahsulot hajmining o'zi xodim mehnatining to'liq natijasini ifodalamaydi. Mahsulot miqdori oshgani bilan xomashyo sarfi, brak yoki texnologik buzilishlar ortsa, korxonaning iqtisodiy natijasi pasayishi mumkin. Shu sababli xodim faoliyatini vazifalarni o'z vaqtida bajarish, ish va mahsulot sifati, texnologik va mehnat intizomi, resurslardan tejamkor foydalanish hamda muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'rsatkichlari bilan birgalikda baholash maqsadga muvofiq.

Shunday qilib, tahlil natijalari oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligini boshqarishda institutsional sharoit, tarmoq xususiyatlari va korxona ichki boshqaruv mexanizmlarini yagona tizimda hisobga olish zarurligini ko'rsatdi. 2020–2025-yillarda tarmoqqa yo'naltirilgan investitsiyalarning 3,08 baravarga oshishi texnologik imkoniyatlarning kengayganini ko'rsatadi. Ushbu imkoniyatlarni mehnat natijasiga aylantirish esa KPI, iqtisodiy rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish, mehnatni tashkil etish va raqamli monitoringning o'zaro muvofiqligiga bog'liq. Mazkur yondashuv oziq-ovqat sanoati korxonalarida mehnat samaradorligini boshqarishning institutsional va tashkiliy xususiyatlarini tizimli baholash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligi institutsional muhit, tarmoqning o'ziga xos xususiyatlari va korxona ichki boshqaruv mexanizmlarining o'zaro bog'liqligi asosida tarkib topishini ko'rsatdi. Tahlil natijasida mehnat samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar makro, mezo va mikro darajalar bo'yicha tizimlashtirildi. Makro darajada mehnat qonunchiligi, bandlik siyosati, kasbiy ta'lim va oziq-ovqat xavfsizligi talablari, mezo darajada hududiy mehnat bozori, xomashyo bazasi, infratuzilma va texnologik rivojlanish, mikro darajada esa mehnatni tashkil etish, rag'batlantirish, rahbarlik, kasbiy rivojlanish, KPI va raqamli monitoring muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Oziq-ovqat sanoatining mavsumiylik, tez buziluvchi xomashyo, texnologik jarayonlarning uzluksizligi, sanitariya talablari va sifat nazorati kabi xususiyatlari xodim faoliyatini baholashga tarmoq nuqtayi nazaridan yondashishni talab qiladi. Shu asosda mehnat samaradorligini ishlab chiqarish hajmi bilan birga vazifalarni o'z vaqtida bajarish, ish va mahsulot sifati, texnologik va mehnat intizomi, resurslardan tejamkor foydalanish hamda muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'rsatkichlari orqali baholash maqsadga muvofiq deb hisoblandi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, oziq-ovqat sanoati korxonalariga quyidagi amaliy takliflar tavsiya etiladi:

1. Xodim faoliyatini baholashda ishlab chiqarish hajmi bilan birga mahsulot sifati, brak darajasi, xomashyo yo'qotishlari, texnologik intizom va resurslardan foydalanish ko'rsatkichlarini hisobga olish zarur.
2. KPI natijalaridan ish haqi va mukofotlarni belgilash, kasbiy rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash hamda lavozim bo'yicha o'sish qarorlarini qabul qilishda foydalanish lozim.
3. Yangi uskuna va raqamli texnologiyalar joriy etilishidan oldin xodimlarning zarur kompetensiyalarini aniqlash, o'qitish va qayta tayyorlash dasturlarini tashkil etish tavsiya etiladi.
4. Ishlab chiqarish, sifat, xomashyo sarfi va xodim faoliyatiga oid ma'lumotlarni yagona axborot tizimida jamlash boshqaruv qarorlarini tezkor va aniq ma'lumotlar asosida qabul qilish imkonini beradi.
5. Baholash natijalari asosida mehnatni tashkil etish, rag'batlantirish, kasbiy rivojlanish va texnologik ta'minot bo'yicha boshqaruv choralarini davriy ravishda yangilab borish zarur.

Demak, oziq-ovqat sanoatida mehnat samaradorligini oshirishda institutsional muhit, tarmoq va hududiy sharoitlar, korxona boshqaruv tizimi, xodimlarning kompetensiyasi va motivatsiyasi, mehnat xulq-atvori hamda iqtisodiy natijalar o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni hisobga olish maqsadga muvofiq. Ushbu yondashuv korxonalarda texnologik imkoniyatlar va inson resurslaridan samarali foydalanish, xodimlar faoliyatini obyektiv baholash hamda mehnat samaradorligini oshirishga qaratilgan boshqaruv qarorlarini iqtisodiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. **FAO.** *World Food and Agriculture – Statistical Yearbook 2024.* – Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2024. – ISBN 978-92-5-139255-3. – DOI: 10.4060/cd2971en. [FAO rasmiy manbasi](#)
2. **International Labour Organization.** *Promotion of Decent Work and a Just Transition, Including Skills Development and Lifelong Learning, in the Food and Beverage Industry: Report for the Technical Meeting.* – Geneva: ILO, 2024. [ILO rasmiy manbasi](#)
3. **O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi.** Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishda qaysi hudud yetakchi? – 24.02.2026. [Milliy statistika qo'mitasi rasmiy manbasi](#)
4. **North D. C.** *Institutions, Institutional Change and Economic Performance.* – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p. – DOI: 10.1017/CBO9780511808678. [Cambridge University Press](#)
5. **Becker G. S.** *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education.* – 3rd ed. – Chicago: University of Chicago Press, 1993. [University of Chicago Press](#)
6. **Barney J.** Firm Resources and Sustained Competitive Advantage // *Journal of Management.* – 1991. – Vol. 17, No. 1. – P. 99–120. – DOI: 10.1177/014920639101700108. [DOI / Journal of Management](#)
7. **Appelbaum E., Bailey T., Berg P., Kalleberg A. L.** *Manufacturing Advantage: Why High-Performance Work Systems Pay Off.* – Ithaca, NY: Cornell University Press, 2000. – 259 p. [Princeton Industrial Relations Section bibliografik manbasi](#)
8. **Fragoso P., Chambel M. J., Castanheira F.** High-performance work systems (HPWS) and individual performance: The mediating role of commitment // *Military Psychology.* – 2022. – Vol. 34, No. 4. – P. 469–483. – DOI: 10.1080/08995605.2021.2010429. [DOI](#)
9. **Usmonov A.** Analysis of Factors Affecting the Effectiveness of Management Activities of Youth Organizations in Uzbekistan // *Finance, Economics, and Industry for Sustainable Development* / ed. by A. Romyantseva, S. Rapaic, S. Yu. Solodovnikov, E. Sintsova. – Cham: Springer, 2025. – P. 307–316. – DOI: 10.1007/978-3-031-87752-0_27. [DOI / Springer](#)
10. **Usmonov A. A.** Tashkilot boshqaruvida samaradorlikka erishish: innovatsion yondashuvlar va zamonaviy usullar // *Raqamli iqtisodiyot: ilmiy-elektron jurnal.* – 2025. – № 12. – B. 1371–1381. [Maqolaning elektron nusxasi](#)
11. **Usmonov A. A.** Tashkilotdagi boshqaruv tizimining mehnat samaradorligiga ta'siri // *Marketing: ilmiy, amaliy va ommabop jurnal.* – 2025. – № 8. – B. 78–86. [Jurnalning rasmiy elektron nusxasi](#)
12. **Costa L. B. M., Godinho Filho M., Fredendall L. D., Ganga G. M. D.** The Effect of Lean Six Sigma Practices on Food Industry Performance: Implications of the Sector's Experience and Typical Characteristics // *Food Control.* – 2020. – Vol. 112. – Article 107110. – DOI: 10.1016/j.foodcont.2020.107110. [DOI / ScienceDirect](#)
13. **Akyazi T., Goti A., Oyarbide A., Alberdi E., Bayon F.** A Guide for the Food Industry to Meet the Future Skills Requirements Emerging with Industry 4.0 // *Foods.* – 2020. – Vol. 9, No. 4. – Article 492. – DOI: 10.3390/foods9040492. [DOI / Foods](#)
14. **Romanello R., Veglio V.** Industry 4.0 in Food Processing: Drivers, Challenges and Outcomes // *British Food Journal.* – 2022. – Vol. 124, No. 13. – P. 375–390. – DOI: 10.1108/BFJ-09-2021-1056. [DOI / British Food Journal](#)

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100